

4. Податковий кодекс України Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення
15.03.2024)

Новіченко Л. С.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОСНОВНІ ЕТАПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах нестабільного розвитку економічних відносин, негативного впливу військового стану на забезпечення стабільного та сталого розвитку підприємства, особливої актуальності набувають питання пошуку підвищення розміру прибутковості бізнесу. Прибуток як результативний показник діяльності суб'єкта господарювання є індикатором його фінансової стабільності та здатності до розширеного відтворення в умовах ризику та невизначеності економічного середовища функціонування. «Прибуток безперечно є: фактором розвитку і наслідком будь-якого виробництва, метою створення і функціонування підприємства, генератором виробничого процесу, джерелом забезпечення внутрішніх потреб підприємства; основним показником успішної діяльності підприємства; фінансовим результатом діяльності господарюючого суб'єкта, що одержаний при співпраці з контрагентами внаслідок використання знань, вмінь та навичок працівників, коли дохід перевищує витрати» [2, с. 168].

Розвиток методичних положень економічного аналізу прибутку підприємства із застосуванням різних прийомів, способів, методів та моделей забезпечують реалізацію конкретних цілей економічного аналізу прибутковості та результативності діяльності підприємства. Підтримуємо позицію І.Ю. Єпіфанової, В.С. Гуменюк, що «прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів, а рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Вона безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку, показує ефективність діяльності підприємств різних форм власності та характеризує інтенсивність їх роботи» [1, с. 252].

Необхідність удосконалення основних етапів проведення та методичного інструментарію економічного аналізу прибутку підприємства зумовлюється розширенням та зміною інформаційних запитів власників, інвесторів, стейкхолдерів, зацікавлених користувачів. Зміна економічних умов функціонування підприємства призводить до того, що ухвалення об'єктивних та

дієвих управлінських рішень базується на аналітичній інформації щодо формування, розподілу та використання прибутку з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. *За результатами аналізу та систематизації запропонованих різними науковцями етапів проведення економічного аналізу прибутку підприємства запропоновано наступну їх прикладну реалізацію:*

- горизонтальний та вертикальний аналіз показників прибутку за декілька звітних періодів;
- проведення факторного аналізу показників прибутку за видами діяльності, структурними підрозділами та показником прибутку в цілому за звітний період в розрізі превалюючих факторів впливу;
- якісний аналіз прибутковості підприємства з метою виявлення збиткових та прибуткових сфер діяльності підприємства;
- здійснення аналізу показників рентабельності підприємства, як міри ефективності діяльності в цілому;
- аналіз розподілу та використання прибутку у звітному періоді.

Проведення горизонтального та вертикального аналізу прибутку дозволяє оцінити його динаміку та структурні зрушення за аналізованих період, побудувати лінію тренду та оцінити основні тенденції зростання або ж зниження рівня прибутковості діяльності суб'єкта господарювання. Факторний аналіз дозволяє оцінити вплив різних факторів, залежно від сфери та специфіки діяльності підприємства на складові показники фінансових результатів та прибутку в цілому. Завдяки здійсненню факторного аналізу можна надати комплексну оцінку впливу окремих факторів та чинників та величину прибутку підприємства, оцінити вплив кожного з них з метою подальшого коригування діяльності підприємства.

Якісний аналіз рівня прибутковості підприємства дозволяє встановити витратні та збиткові центри діяльності або структурні підрозділи підприємства, а також найбільш прибуткові види діяльності для розробки стратегічних рішень щодо їх подальшого розвитку й удосконалення. Обчислення показників рентабельності за напрямками діяльності, видами продукції, яка виготовляється та реалізується підприємством, а також розрахунок дохідних показників рентабельності забезпечує можливість аналітичної оцінки міри прибутковості зазначених показників.

Проведення аналізу розподілу та використання прибутку у звітному періоді, відповідності обсягу прибутку напрямкам його розподілу дозволяє обрати найбільш оптимальну стратегію управління ним, що в подальшому дозволить максимізувати фінансові результати діяльності підприємства при наявному обсязі ресурсів. Використання запропонованого методичного підходу до проведення економічного аналізу прибутку забезпечить комплексність та систематичність аналітичних досліджень рівня прибутковості та ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Методика оцінювання прибутковості підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. 12. С. 251-254
2. Павелко О.В. Факторний аналіз фінансових результатів діяльності будівельних підприємств: методика та особливості проведення. Вісник НУВГП. 2020. Вип. 1(89). С. 168-187

Пилипенко О. І.,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ТА КОМУНАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бухгалтерський облік на державному підприємстві, а також в комунальних підприємствах та установах місцевого рівня відіграє надважливу роль в умовах воєнного стану. Облік забезпечує формування інформації про матеріальні цінності та грошові кошти, їх рух, майно (наявне та зруйноване), оплату праці працівників, у тому числі нарахування на заробітну плату, податкові зобов'язання та частину чистого прибутку, що підлягає сплаті до бюджету. Така інформація є цінною для прийняття ефективних антикризових рішень в умовах воєнного стану та контролю за виконанням фінансових планів. В умовах війни багато підприємств зупинили свою діяльність, зруйновані в результаті військових дій, але водночас багато підприємств продовжує працювати та вводити нові види діяльності, результати яких мають попит. Військові дії агресора на території нашої держави ставлять нові завдання перед бухгалтерами, ситуація, що склалася, потребує нових підходів до ведення обліку. Зокрема, це ведення безперервного обліку на підприємствах, що продовжують працювати в умовах війни, а також тих, які зупинили свою діяльність.

Оскільки податки є суттєвою частиною надходжень до державного та місцевих бюджетів, відповідно до публічних даних, до державного бюджету протягом 2021 р. надійшло 28,6 млрд грн. військового збору [1], протягом 2022 р. – 33,7 млрд грн. [2]. Надходження до державного бюджету у вигляді частини чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилючається до відповідного бюджету, та дивідендів (доходів), нарахованих на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність, в 2021 р. склали 28,5 млрд грн. [3], а в 2022 р. – 46,9 млрд грн. [4], що підвищує актуальність